

ΟΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Χρονικός πλάτης
δε επί πλάτης δὲ φοβάσαι τὴν
άλλησιαν — ΤΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλωσσα σχετική ψηφιώσεις της κανόνας.
ΒΕΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 12 ΤΟΥ ΑΛΟΝΝΗΡΙ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΣΗΜΩΝΙΑ ΔΡΙΟ. 2

ΔΡΙΘΟΜΟΣ 352

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδιος του Γερο-

δικού.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ. Οι σωτήρες.

ΜΙΧ. Γ. ΝΕΤΡΙΔΗΣ. Τὸ σχολεῖο καὶ τὸ παιδί.

ΜΑΡΚΟΣ Σ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ. Ἀθρώπινες ἀντίληψες.

Γ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΛΑΚΗΣ. Διπλα στο φυσερά.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ήλιος Λέσβιος, Σ. Σ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—ΧΡΟΝΙΚΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ—
Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο, ΤΙ ΘΕΛΑΕΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ

Τοὺς καρτερούσταμε καὶ ἤρθανε. Καὶ νά, οἱ
Σωτῆρες. Καὶ νά, οἱ ἄντρες ποὺ θὰ σώσουν τὸν
καταρημαγμένο τοῦτον τόπο, νά, οἱ ἄντρες ποὺ
θὰ θεμελιώσουν τὴν κατανούρια πολιτική μης
ζωῆς, τὴν δέωντα κάθε κόρμα καὶ ἀπὸ κάθε
συναλλαγὴ καὶ ἀπὸ κάθε προσωπική φωροφιλο-
τιμία. "Ηνας καὶ" ἔνα δλοι τους. Ριζοσπάστες,
μεταρρυθμιστές, ἀνοιχτόθωροι, ἀγνοὶ καὶ καθα-
ροὶ ἀπὸ κάθε κομματική βρωμιά. Κι δ. κ. Ράλ-
λης ἀρχηγός τους. Καὶ τὸ "Υπουργεῖο του,
"Υπουργεῖο Σωτήριας, δυο καὶ ἄν δ. κ. Ράλλης,
ἀπὸ υπερβολικού, μετριοφροσύνη του, δέ τον δέ-
χεται αὐτὸν τὸ χαραχτηρισμό.

Οι περίστασες, μᾶς εἶπαν, εἶταν κρίσιμες.
Τὸ Κράτος καὶ η Φυλὴ περγούστανε τὴν μεγαλο-
βδεμάδα τους, η μέρα τοῦ Σταυρωμοῦ ζύγωνε
καὶ η καμπάνα η θανάτιμη χτυπούσε. "χτροὶ
ἄπ' δέων καὶ δχτροὶ ἀπὸ μέσα. Οι σανίδες ἐτ-
ιμες καὶ τὰ πιστόλια μὲ σηκωμένο τὸν κόκκορα.
Κάτι μεγάλο ἐπερπετε νὰ γίνει γιὰ νὰ μπορέ-
σουμε νὰ σωθούμε. Καὶ τὸ μεγάλο ἔγινε. "Ἐπεισε
δ Θεοτόκης καὶ ἀνέβηκε δ. Ράλλης. Σωρεχτιά-
στηκε σὸ ἔνα προσωπίκη κόρμα καὶ ἤρθε κο-
δωτὸ καὶ λυγιστὸ τὸ ἄλλο. Καὶ σωθήκαμε.

Σὲ μιὰ τέτια κρίσιμη περίσταση η Μεγάλη
Κρήτη ποδοπάτησε τὰ προσωπικὰ κέμματα: καὶ
ἐνωθήκε σ' ἔνα κόρμα, κάτου ἀπὸ μιὰ σημαία
λευκή, κάτου ἀπὸ ἔναν πόθο ἀγριὸ καὶ μεγάλο.
"Η ταπεινὴ Ἑλλάδα δὲν εἶχε τὴ δύναμη νὰν
τὴ μιμηθεῖ. Οι πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς δὲν εἰχαν
τὸ κουράγιο νάφισουν κατάμερος τὶς προσωπικές
μικροφιλοδεξίες καὶ τὰ κομματικὰ βρωμοσυφέ-
ροντα καὶ νὰ ἐνωθοῦν σ' ἔνα καὶ μια καὶ νὰ
κάμουνε μιὰ Κυβέρνηση Οίκουμενική, καθὼς τὴ
λένε, ποὺ νὰ κοιτάξει νὰ σωτει δ. τι μπορέστε
ἀπὸ τὸ ναυαγισμένο σαπιοκάραβο. "Οχι. Τὸ σα-
πιοκάραβο μόνο ἀπὸ τὰ προσωπικὰ κόμματα θὰ

σωθεῖ—γιατὶ ἐπιτέλους σωτηρία εἶναι καὶ τὸ
ἀποσύντιαγμα.

Νὰ ξηγούμαστε. Δὲ φταίει δ. κ. Ράλλης, δὲ
φταίει δ. κ. Θεοτόκης, δὲ φταίει κανεὶς ἀπὸ τοὺς
παλιοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς κατενούριους "Υπουργοὺς
γιὰ δ. τι κακὸ ἔγινε καὶ γιὰ δ. τι κακὸ θὰ γίνει.
Γιὰ τὸ κακὸ δὲ φταῖε καὶ κακὸ δὲν μποροῦνε
νὰ κάνουν, δυο ἀγαθὴ διάθεση καὶ ἀν ἔχουνε.
Ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ εἶναι ἀλλοῖ, εἶναι πιὸ βαθιά,
εἶναι ἀπλωμένη σὲ δλο μης τὸ Ελαῖο. Καὶ δλο
μας τὸ Ελαῖο πρέπει ν' ἀλλάξει γιὰ νὰ βροῦμε
τὰ γιατρειά. Δυστυχῶς οὔτε δ. κ. Ράλλης οὔτε
κανένας ἀλλοὶ ἀπὸ τοὺς "Υπουργοὺς του μης
δίνουν τὴν παραμικρότερη ἐλπίδα πώς θὰ ζη-
τήσουνε νὰ βροῦμε τὸ κακὸ καὶ νὰν τὸ χτυπή-
σουνε στὴ ρίζα του. Είναι καὶ μένουνε Σωτῆρες
σήμερα, γιατὶ μᾶς σώσανε ἀπὸ τὸν κ. Θεοτόκη
"Ιπως θάναι αὐτρίο Σωτῆρας δ. κ. Θεοτόκης ποὺ
"ἀρθεῖ νὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τοὺς "Υπουργοὺς τοῦ
κ. Ράλλη. Κ' ἔτσι θὰ καρτεροῦμε πάντα τὸ
μεγάλο τὸ Σωτῆρα ποὺ θίριται νὰ μᾶς σώσει
ἀπὸ τοὺς δυο τους καὶ ἀπὸ κάθε ἀλλοὶ Σωτῆρα
τῆς σειρᾶς τους. "Αδιάφορο ἀν δ. Σωτῆρας αὐτὸς
τύχει νὰ λέγεται Σεφκέτη ἢ Ἐπανάσταση.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ

ΤΟ ΣΥΝΕΙΘΙΣΜΕΝΟ ΜΟΥ ΟΝΕΙΡΟ

Μές σὲ β. θιόρμητο δνυριό καὶ μάγο συχνοπλάθω
Κάποια γυναίκα διγνωστη ποὺ μὲ δυαπάδει σὰν ποὺ
δυαπάδει
Καὶ ποὺ δὲν εἶναι διλότελα τὴν πᾶσαν ὥρα ίδια,
Οὔτε μάν ἄλλη πιὸ πολὺ καὶ ποὺ μὲ νοιώθει σὰν
εγώ.

Γιατὶ μὲ νοιώθει καὶ γι' αὐτὴν διλλοίμονο η καρδιά
μου

Γίνεται μόνο διάφανη καὶ μοναχὴ γι' αὐτὴ
Αὖν εἶναι πιὰ ἔνα πρόβλημα. Τ' δυρδὸ τὸ μέτωπό μου
Νὰ μοῦ δροσίσῃ μόνο αὐτὴ δακρύζοντας μπορεῖ.

"Αν εἰναι ξανθή, μελαχρωὴ η καστανή, δὲν ξέρω!
Τόνομά της διλόχο, γλυκὸ φέρνω στὸ νοῦ
Σὰ δυὸ ποὺ διγάπην δέχουνε καὶ ποὺ η ζωὴ διώργυνε
γι' διλλοῖς.

Τὸ βλέμμα της μὲ βλέμματα παρδομοὶ εἶναι ἀγαλμάτων
Καὶ γιὰ φωνῇ της μακρωνὴ καὶ ἐνάρετη καὶ σιγανὴ^η
Τὸ διλλιγιστο ἔχει τῶν φωνῶν ποὺ περιτύλεις η σιγή.

Μετ. Σ. Σ.

ΠΩΛ ΒΕΡΛΑΙΝ

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

ΠΡΟΔΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΥ

Ταξίδενα, τώρα καὶ τοία χρόνια, στ' "Αγιο
Ορος, καὶ γιὰ διασκέδαση καὶ γιὰ νὰ κοιτάξω
κάτι χερούγραφα. Καὶ σαλίζοντας μιὰ μέρα
στη Βιβλιοθήκη, πήρος τὸ μάτι μου δεμάτι χαρ-
τιὰ τυλιγμένα σὲ κεντημένο μαντίλι, μὲ σταυρὸ
ἄπ' ἔξω, καὶ ἀπὸ κάτω μεγάλα γράμματα,
«Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου».

— Τί χαρτιὰ εἰν' αὐτά; ; φωτῶ τὸν Καλό-
γερο ποῦ μὲ συρόδενε.

— Κ' ἔγω δὲν καλοξέρω, ἀτοκεντεῖται δ
Καλόγερος. Πέρασε πρό τεψι ἔτας γέρος ἀπὸ
δῶ καὶ τ' ἀφῆκε. Δὲν ἔθελε νὰ πῆ μήτε ποῦθε
διοδε μήτε ποῦ πήγαινε. Εἶταν ἀμύλητος καὶ
ἀκόντεντος. Ξήγησε μόνο στὸν "Ηγούμενο πῶς
αὐτὰ εἶναι τὰ χερούγραφά του, καὶ δποιος πε-
ραστικὸς ἐπιδύμηε ἀς τὰ διαβάσῃ, καὶ δποιος τὰ
διαβάσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος καὶ τοῦ
ἀρέσουν, μπορεῖ καὶ νὰ τὰ πάρῃ μαζὶ του.

— Καὶ δὲν τὰ διάβασε κανένας φέτα;
— Καρένας. Τὰρριξε δ. "Ηγούμενος μιὰ
ματιά, καὶ μᾶς εἶπε πῶς εἶναι γραμμένα σὲ
βάρβαρη γλώσσα. Τὰ κοίταξε κ' ἔνας καθη-
γητής ποῦ ταξίδενε στὰ μέρη μας τὰς προάλ-
λες, καὶ σούφρωσε τὰ φρύδια του καὶ τὰ χέλη
του σὰν τὸ κορτάτο ποῦ βλέπει ξερὸ φωμί.
— Είμαι περίεργος νὰ τὰ δῶ καὶ ἔγω,
εἶπα τοῦ Καλόγερου.

Καὶ κάδισα καὶ ἀρχισα νὰ διαβάζω. Καὶ
βλέποντας δ. Καλόγερος πῶς δὲ μ' ἔπιαρε ἀτα-
γοῦντα καὶ ἐμένα, μόνο διάβαζα καὶ δλο διάβαζα,
μὲ καλούχισε (εἴτανε βράλιν), καὶ μοῦ εἶπε,
σὰν ἀποτελεώσω, νὰ κλειδώσω καὶ νὰ φέρω
τὸ κλειδί στο κελλί του.

Πρόπει νὰ κοντεύανε χαράματα σὰ "ξανά-
δεσα τὰ χαριτὰ στὸ πανί. Τὰ πῆρα σιήν ἀμα-
σκάλη μου, ἔσβισα τὸ καντήλι, βρήκα καὶ κλεί-
δωσα τὴν πόρτα. Τρέχω στὸ κελλί καὶ ξυπνῶ
τὸν Καλόγερο καὶ τοῦ δίνω τὸ κλειδί.

— Τὰ διάβασα δλα, τοῦ εἶπα, κ' εἶναι δικά
μου. "Ορίστε αὐτὸν τὸ τάλλαρο γιὰ τὴν καλ-
σόνη σου. Πηγαίνω τώρα στὸν ἀγωγιάτη μου,
νὰ ξεκινήσω μὲ τὴ δροσιά. "Έχει γειά, καὶ προσ-
κυνήματα στὸν "Ηγούμενο.

Κ' ἔφυγα μὲ τὰ χαριτὰ τοῦ Γεροδήμου
μαζὶ μου. Εἶταν χτῆμα μου, καὶ δὲν μποροῦσε
κανένας νὰ μοῦ τὰ πάρῃ. Μὰ οἱ Καλογέροι
εἶναι παράξενοι κάποτες, καὶ δὲν ηδελα ν' ἀρ-

χίσω λογομαχητὰ μαζὶ τους, ἀνίσως καὶ τοὺς περοῦσες ὑποψία πᾶς καὶ ἀξίζουν αὐτὰ τὰ χαριτιά. Καβαλίκεψα λοιπὸν τὰλογο κ' ἔφυγα.

Σὸν ἡρθα στὴν Ἀδήνα καὶ τὰ ἁναδιάβασα, καὶ μοναχός μον καὶ μὲ τοὺς φίλους μον, ἀποφάσισα νὰ τὰ δώσω καὶ στὸ κοινό. Μηγαρὴ δὲν είχα καὶ τοῦ Γεροδῆμου τὴν ἄδεια; Ορίστε τί ἔγραψε ἐπάνω στὸ ξώφυλλο:

Ἄντὸν τὸ χερδύραφο δὲν είναι μήτε ἀληθινὲς ἰστορίες μήτε παραμύθια. Είναι καὶ τὰ δυό. "Οποιος τὸ πρωτοδιαβάσῃ ὡς τὸ τέλος, είται ὁ κληρονόμος μον." Άς τὸ κάμη ὅ,τι θέλει. "Οποιος τὸ μισοδιαβάσῃ καὶ πῆ πῶς δὲ βρίσκει μερικὲς ἀλήθευτες μέσα σ' ἀντὸν τὸ παραμύθιον, καὶ πῶς μερικὰ παραμύθια δὲν είναι καὶ ἀπὸ ἀληθινὲς ἰστορίες ἀληθινώτερα, ἀς ἔχη τὸ ἀνάθεμα, ἀμήν".

A. E.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Πρὶ διαβάσης τὸς φυλλάδες μον, Χριστιανὸς ποὺ μὲ πῆρες στὰ χέρια σου, ίσως θέλεις νὰ ξέρεις ποὺς είταιν δ Γεροδῆμος. "Άς σου δηγηθῶ λοιπὸν μὲ λίγα λόγια τὰ πρῶτα μον χρόνια, πρὶν καταπιαστῷ τὶς ἀλλες φυλλάδες. "Οσο γιὰ τὰ κατόπι τὰ χρόνια, μπορεῖς καὶ νὰ τὰ μαντέψῃς ὡς ἔνα βαθμό. Τὸ παιδὶ θὰ σου δεῖξῃ τὸν ἄντρα. Άὲ γνώρισα, καὶ πιστεύω μήτε τοῦ λόγου σου δὲ γνώρισες ἀνθρωπὸ ποὺ τοῦ ἀλλαξε τὰ καύκαλα δ καρός.

ΠΡΩΤΗ ΦΥΛΛΑΔΑ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΜΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

A.

ΜΑΝΝΑΣ ΓΥΙΟΣ

Γεννήθηκα στὸ σπίτι τῆς μάννας μον, σὲ νησὶ τῆς Τουρκιᾶς. Είταν αὐγὴ, πρώτο λάλημα πετεινοῦ. Τὸ δικό μου είταν τὸ δεύτερο λάλημα τὴν αὐγὴ ἔκεινη. "Άκουσα πῶς σὰ μὲ φάσκωσε καὶ μὲ κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς ἡ μαμῆ, ἔβλεπα τὸ λυχνάρι καὶ στήλων τὰ μάτια μου κατὰ τὸ φῶς. Άντὸν δὲ μοῦ φαίνεται καὶ παράξενο. Τὸ παράξενο είναι ποὺ σὰ μεγαλώσουμε δὲν ἔχουμε τέση γνώση. Χρόνια καὶ χρόνια μπορεῖ νὰ μένη λαδὲς στὸ σκοτάδι, καὶ σπίθα νὰ δῆ, σφαλνὰ τὰ μάτια του. Κι ἀλλοὶ στον ποὺ τίναξε τὴ σπίθα στὴ μέση!"

ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΦΥΣΕΡΟ

Γκάπ.

Κατέβασε γιὰ στερνὴ φορὰ τὴ βαριὰ του ὁ μαστρο-Μαθίδης πάνου στὴν ἀναμένη ἀξίνα κι ἀντιστούνεται τὸ στενόχωρο γύρτικο. Τέπογεμα δὲ θὰ δουλεύανε εἴτανε Μέγχ Σάβατο κ' ἡ δουλειὰ τέλιωνε τὸ μεσημέρι. "Ο μαστρο-Μαθίδης τραβήχτηκε ἀπὸ τὸ καμίνι, βγήκε στὴν πόρτα καὶ κάθισε στὸ πέτρινο κατώφλι.

Οι χριστιανοὶ ἔνας μὲ τὸν ἄλλο περνοῦσαν μπροστὰ του φορτωμένοι φύωνται. Κουλούρες λαχμπριάτι κεῖ, αὐγὲ κόκκινος, ἀρνιὰ ζωντανά, κεριά, καθε χρήσιμο γιὰ τὴν κοίλια καὶ γιὰ τὸ λούσο. Μουσκίδη στὸν ίδρωτα ὁ μαστρο-Μαθίδης καθότανε συλλογισμένος, μασώντας, χωρὶς νὰ νοιώθῃ γιατί καὶ πῶς, ἵνα ἔρω τομάτη ψωμί, μουντζουρωμένο ἀπὸ τὰ δάχτυλά του. Κι ὁ ίδρωτας ἔσταξε στὴν πέτσινη μπροστέλλα του, χαράζοντας αὐλάκια στὸ πασπα λισμένο ἀπὸ τὴν δεσδόλη πρέσωπό του. 'Αναστανε

"Ο πατέρας μου συχωρέθηκε πρὶ νὰ γεννηθῶ.... Είμουνα λοιπὸν τῆς μάννας μου γυιδές, καὶ μ' ἔκεινην ἀρχίζω αὐτὰ τὰ πρῶτα μου χρόνια.

Καὶ τὸ ἀρχίζω μὲ λίγα λόγια. Σκοπός μου, καθὼς εἶπα, είναι νὰ γνωριστῶ μὲ τὴν ἀξέντεια σου, ἀγνώριστε πατριώτη καὶ αληγονόμε μου. Νὰ ξέρεις ποὺς είναι ποὺ σου ἀφίνει αὐτὴ τὴν παράξενη σερμαγιά. "Ά σου πῶ πῶς είμαι δ Γεροδῆμος, τίποτις δὲ θὰ καταλάβης. "Ά σου πῶ πῶς είμαι λιγνός, μαυριδερός, δακημός, καὶ λίγο κουτόδες, τότες ίσως μὲ ξανατυλίζης καὶ στὸ μαντίλι, καὶ Θεδὲς πιὰ τὸ ξέρει πέπτε θὰ διαβαστοῦν αὐτὲς οἱ φυλλάδες! "Ίσως δταν χίλια χρόνια καὶ δῶ γυρεύουνε χερδύραφα ν' ἀποδείξουν πῶς καὶ πρὸ χίλια χρόνια βρισκότανε 'Ρωμιοὶ ποὺ πασιζάνε νὰ γράψουν τὴ γλώσσα τους.

Ἐκείνο ποὺ ίσως πρέπει νὰ ξέρεις είναι τὸ λογής γυναικα είταν ἡ μάννα μου, καὶ μὲ τὸ λογής μάτια μ' ἔμαθε νὰ βλέπω τὸν κόσμο. Καὶ τότες μὲ καὶ δρχίζουμε τὴ δουλειὰ μας.

Πρώτη φορὰ ποὺ φύλαξα τὴν εἰκόνα τῆς μάννας στὸ νοῦ μου μέσα, είτανε σὰ μ' ἔνιβε μὰ Κεριακὴ πρωὶ καὶ μὲ συγγύριζε νὰ μὲ πάγη στὴν Ἐκκλησιά. Πρέπει νὰ είμουν ως τεσσάρω χρονῶν. Πῶς πέρασαν αὐτὰ τὰ τέσσερα χρόνια, ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ πρωτοάνοιξα τὰ μάτια μου, ως τὴν Κεριακὴ ἔκεινη ποὺ μ' ἔνιψε ἡ μάννα μου στῆς αὐλῆς τὴ βρυσοῦλα, είναι ἀγραφη ἴστορια. Στὸ νοῦ μου δὲ γράψηκε. Τὶ νὰ τὴ λέω; Δανεισμένα λόγια θὰ λέω. Τὸ πολὺ νὰ πῶ πῶς δὲν ὑπόφερε τὸ σπίτι μας ἀπὸ μεγάλο κακό, δὲν ἥρθε κανένας σεισμὸς νὰ τὸ πλακώσῃ, κανένας δανειστής νὰ βουλώσῃ τὶς πόρτες του, δὲν ἥρθε πιὰ κι ὁ χάρος νὰ τὸ βρυμάξῃ. Τὶ θέλαμε ἀλλο; Τώρα ποὺ είτανε χήρα, τύλιξε ἡ δύστυχη ἡ μάννα μου τὸ κεφάλι τῆς μὲ τὴ μαύρη τὴ μαγουλίκα, δούλευε στὸν ἀργαλειδ, κ' ἔτσι ζούσαμε. 'Η ἀδερφὴ μου ἡ Ἄννοδλα, ἔξη χρόνια μεγαλήτερή μου, κοίταζε τὶς μικροδουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ, μοῦ ἔκανε καὶ τὴν παραμάννα. Βλέπεις τὼρ πῶς είχα καὶ ἀδερφή. Τὴ ζωγραφιὰ τῆς θὰ τηνε δῆς κατόπι. Τὴ φυλάγω σὲ ξεχωριστὴ γωνιὰ τῆς καρδιᾶς μου, μὲ καντηλάκι ἀναμμένο μπροστά τῆς ποὺ δὲ σέβνει ποτές.

Πήγαμε λοιπὸ στὴν ἔκκλησιά ἔκεινη τὴν Κεριακή. Ἐκεῖ, μέσα στὸ γυναικίτη, μπροστὰ στὸ καφάσι, καθὼς ποὺ ἔκανε τὸ σταυρό τῆς, ἔκει ἀναστήκωσα τὸ πρόσωπό μου καὶ τὴν καλοείδα πρώτη φορὰ τὴ μάννα μου, μὲ μάτια ποὺ ἀφίνουν εἰκόνες μέσα

στὸ νοῦ. Είτανε μαῦρα γυμένη. Τὰ μάγουλά της κατάχλωμα. Ἀπὸ τὴ χαρημάτωμα, ματιά της ἔσταξε τέτοια λύπη, ποὺ κοίταζε τὰ χεῖλη νὰ δῆς τὶ τρέχει, καὶ καὶ ἔβρισκες τὴν πίκρα ζωγραφισμένη. Αὐτὰ δλα τὰ μάζευα τότες καὶ τάκρυσα στὴν καρδιά μου, νὰ τὸ ἀνισταρῶ καὶ νὰ τὰ νοιώθω τώρα ποὺ μήτε κείνη πηγαίνει πιὰ στὴν ἔκκλησιά, μήτ' ἔγως ἔχω τὴ δύναμη ποὺ μαζεύει λουλούδια τῆς νίστης γιὰ τὴν ἔρημη ποὺ τὴ λένε γεράματα. "Άν είσαι καὶ σὺ ἔξηντάρης, ἀγνώριστε πατριώτη, πές μου, ἀν μπορεῖς, πῶς δὲ βγάζεις καὶ σὺ τέτοιες εἰκόνες ἀπὸ τὸ θυμητικό σου, δταν καθίζῃς στὸν ίσκιο τῶν χρόνων σου ἀδυνατισμένος κι ἀποσταμένος, νὰ ξεκουραστῆς καὶ νὰ δυναμώσῃς. Πές μου ἀ δὲ βρίσκης παρηγορὰ στὴ γλυκά τους τὰ χρώματα, μὰς ἀς είσαι καὶ φονιᾶς, κι ἀδοκάτος, καὶ — δάσκαλος! Πές μου ἀ δὲ φωνάζῃ τότες κρυψή φωνή μέσα σου «Μάννα μου», κι ἔς έμαθες νὰ κλίνης τὸ «μήτηρ», μὲ τὸ δυτικό του μαζί!

T! παράξενο θράως, τίποτις ἀλλο νὰ μὴ θυμούμαι σ' ἔκεινη τὴ λειτουργία! Μήτε τὸν παπᾶ, μήτε τεῖς φυλτάδες, μήτε πολυέλαχισες, μήτε μανάλια! Τίποτις ἀλλο, παρὰ τὴ μάννα μονάχα! Τὴ μαυρόφρα τὴ μάννα, καὶ σύννεφα δλοτρόγυρα! Ξεχάστηκαν δλα τάλλα, γιὰ τὴν καλή σου τὴν τύχη...

S.H.M. "Εδῶ ἀφίνοιμε μερικὰ ποὺ δὲν φαίνονται χρειαζούμενα γιὰ τὸ σκοπὸ τοῦ βιβλίου.

... "Οσες μαννάδες μποροῦνε νὰ φανταστοῦν τὶ σημάδια μῆς ἀφίνουν τὰ λόγια καὶ τὰ καρώματά τους, τὶ φυλαχτήρια καταθέτουνε στὴν καρδιά μας, ἔπρεπε κι ἀπὸ βασιλισσες νὰ γίνουνται πιὰ περήφανες. Νὰ ξέρουμε μόνο πῶς σὰν ἀναπαύονται στὸ μηνή μαθία σπαρταράγ ζωντανή μιά τους πράξη, ἔνα τους χάδεμα στὸ νοῦ τοῦ παξιδιοῦ τούς, — τὶ ἀλλο θέλουν! Ποιός μεγάλος τοῦ κόσμου τεχνήτης ἀφίνει τέτοια σημάδια ἀθάνατα! Ποιός ποιητής, ἡ φιλόσοφος, ἡ καὶ—δάσκαλος!

"Άλλα δυὸς χρόνια πρέπει νὰ κολυμποῦσα στὰ παιδιακήσια μου χρόνια σὰν φάρες στὰ γαλανά του νερά, καὶ κόσμο δὲν ἔδειπτα παρὰ σὰν πηδούσα καὶ πότες ἀπάνω στὸ κοῦμα καὶ κοίταζε στὸν ἀέρα πότες ἀχτίδες, πότε σκοτάδι.

S.H.M. K' έδῶ ἀφίνουμε μερικὲς σελίδες.

B'

ΠΡΩΤΕΣ ΑΓΑΠΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΙ ΠΟΝΟΙ

Περνοῦσαν ως τόσα τὰ χρόνια. Τὸν ἔννοιαθα πιὰ

βαθία καὶ τὰ γαλανὰ μάτια του στριφογυρίζανε ἀργά, ἀργά μέσα στὶς κατάμαυρες βαθιές τους καὶ χεῖς. Κοίταζε τὸν κόσμο, ποὺ περνοῦσε καὶ τοῦ φυι νόντουσαν δλοι εύτυχισμένοι, χαρούμενοι. Τὰ παιδάκια μὲ τὶς χαρτοστολισμένες λαμπτάδες τους πηδούσανε στὸ δρόμο, γεμάτα χρέας καὶ τάρνακια βελάζανε στὶς μάντρες τῶν πλατιών σπιτιών.

Μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε:

— Ποιός έχεις ἀρνιά γιὰ σφάξιμο!

— Ή φωνὴ γνωστὴ έκανε τὸ μαστρο-Μαθίδης νὰ κατέ τὸ μέρος τῆς καὶ νὰ ἰδῃ τὸ φίλο του, τὸ Γιάννη Πέργαρη, ποὺ ἔρχονταν φωνάζοντας καὶ κρατώντας στὰ χέρια ἔνα μαχαίρι, μιὰ φουσκωτήρα κ' ἔνα τσιγγέλι.

Χαμογέλασε.

— Βρέ Γιάννη· βρέ πότε μοῦγινες χασάπη;

— Ε, γειά σου μαστρο-Μαθίδη. Βγῆκε καὶ γώ γιὰ τὸ φωμί. Νηστεύεις, βλέπω καλές Χριστιανός.

— Μετες καὶ πότε δὲ νηστεύουμε; εἰπε δ μαστρο-Μαθίδης, κουνώντας τὸ κεφάλι.

— Χρόνια πολλά.

ώρα τὸν έσωτε μου. Ήξερα πώς είμαστε φτωχοί, πώς έπρεπε νὰ δουλεύῃ ἀνθρωπος γιὰ νὰ ζήσῃ, πώς γ' αὐτὸδούλευες ή μάννα μου, καὶ πῶς σὲ μεγαλώσω θὰ δουλεύω κ' ἔγω. Δηλαδὴ, τέξερα καθὼς ήξερα πῶς κάθε βράδυ βασιλεύεις δὲ λιός καὶ βουτάει στὸ πέλαγο. Τὸ γιατὶ τους δὲν τὸ ἀπεικαζεῖς τὸ γιατὶ γλυκοχαράδεις κατόπι, κι αὐτὸδοχι πάντα. Στὸ παιδιακήσια τὰ χρόνια τὰ παίρνουμε καθὼς φαίνουνται δλα. Ζουγαριές μαζεύουμε καὶ τίποτις ἄλλο. Μὰ αὐτὸδὲν πάει νὰ πῆ καὶ πῶς δὲν νοιώθουμε κόσμο. Παιδὶ δὲν εἶναι ποὺ δὲ σκαρφεῖς ένα μικρόκοσμο γύρω του, μὲ τοὺς φίλους του, μὲ τοὺς ἔχτρους του, ἄλλους νὰ τοῦ ζητοῦντες δανεικά, ἄλλους νὰ τονε ζηλεύουν, ἄλλους νὰ τὸν κατατρέχουν, κι ἄλλους νὰ τονε διαφεντείουν. Παιδὶ δὲν εἶναι ποὺ δὲν έχει τὶς συλλογές του, τὶς πίκρες, τὶς στενοχώριες. Ποιός δὲ θυμάται σπάσιμο παιχνιδιού, φταιξιμο ποὺ δὲν κρύβεται, ποιός δὲν ἔνοιωσε κοφτερὸ μαχαράκι στὴν καρδιά του σὰν ἔφευγε κανένας ἀγαπημένος ἀπὸ τὸ σπίτι, ἢ κι ἀπὸ τὴν γειτονιά; Ἐγὼ τονε θυμοῦμαι ἀκόμη τὸ φίλο μου τὸ Ζανούλη σὰν ταξίδευε γιὰ τὴν Ἰμπρο μὲ τὸν πατέρα του. Ράγιζε ἡ καρδιά μου. Εἴτανε βράδυ δτα μὲ πλάκωσε ἡ θλίψη αὐτῆς. Η Ἀννούλα συγύριζε τὸ τραπέζι καὶ τραγουδοῦσε τὸ κακούριο τραγούδι τῆς Λενιώς του Καλαφάτη. Κ' ἡ μάννα, γιὰ νὰ μὲ κάμη νὰ λησμονήσω τὸν πόνο μου, σρχίσε νὰ μοὺ δηγάται τὴν ίστορία τοῦ τραγουδιοῦ. Μοῦ παράστηνε κατὶ Τούρκους ποὺ ἔρχουνται ἀπὸ τὴν Ἀνατολή καὶ φέρνουντες χαλασμό. Πατοῦντες σπίτια καὶ πύργους, σκοτώνουντες χριστιανούς, κλέδουν τὰ παιδιά τους, καὶ τὰ παίρνουντες στὴν Ἀνατολή καὶ τὰ τουρκέδουν. Σὰν πέτρες ἐπεφταντες αὐτὰ τὰ λόγια στὸ μικρό μου κεφάλι. Εεχώ τὴν ίστορία τῆς Λενιώς, κι ἀρχῆς καὶ ρωτῶ χίλια ἀλλα πράματα. Γιατὶ τοὺς ἀφίνουμε τοὺς Τούρκους καὶ τὰ κάμνουν αὐτά; Πῶς δὲ λέμε τοῦ Δεσπότη νὰ τοὺς παδέψῃ; Καὶ σὰν τουρκέδουν, τὶ γίνονται τὰ παιδιά; Κ' ἡ μακαρίτισσα μοὺ τὰ ἔγγονα δλα μὲ ὑπομονή, πῶς αὐτοὶ εἶναι πώτεροι ἀπὸ μᾶς, πῶς εἶναι ἀφεντάδες αὐτοὶ, πῶς ἔμεις ἄλλο φίλο δὲν ἔχουμε παρὰ τὸ Θεό, κι δ Θεός θὰ μᾶς γλυτώσῃ μιὰ μέρα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καθὼς μᾶς γλυτώσεις ἀπὸ τὸ θανατικὸ πρόπερο.

Μὲ θεράπεψε ἡ προφητεία αὐτῆς. Ο Θεός θὰ μᾶς γλυτώσῃ. Ἐνα φύσημα, καὶ θὰ τοὺς πετάξῃ δλους στὴν θάλασσα. Ἐμεῖς θὰ καθούμαστε στὰ μιντέρια, κι αὐτοὶ θὰ πετοῦν καὶ θὰ φεύγουν.

πιὰ λέξη. "Εδγαλε τὴν μπροστάλλα του, βούτηξε δυὸ τρεῖς φορὲς τὰ χέρια στὸ καδί καὶ νίφτηκε. Φόρεσε μετὰ τὸ σκούφο του, κ' ἔφυγε, χωρὶς νὰ μιλήσῃ σὲ κανένα.

Μὲ τὰ χέρια στὶς μπροστινὶς τούτες τοῦ παντελονιοῦ του, τὸ κεφάλι σκυρτό, πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ σπίτι του. Τρεῖς δεκάρες είχε στὴν τούτην καὶ τὸν περίμενε λεχώνων γυναίκας καὶ τέσσερα μικρὰ παιδιά. Τὶ νὰ τὶς πρωτοκάνη!

Πήγανε συλλογισμένος. Ποὺ νὰ γύρη, ποιά πόρτα νὰ χτυπήσῃ. Καὶ νὰ μὴ δούλευε, δὲν τὸν ἔνοιαζε μ' κύτος δὲ σκόλασε μήτε μιὰ μέρα. "Απ' τὴν αὐγὴ ὡς τὸ βράδι ψηνόταν" ἔκειδα στὸ καμίνο γιὰ τὸ ψωμί, καὶ νά, πούρθε λάμπρη καὶ ψωμὶ δίνε εἰχε. Μὴ χειρότερα!

Καμμιὰς φορὰ ἔρτασε σπίτι του. "Εσπρωξε τὴν πόρτα καὶ μπῆκε. Τὰ παιδιά, ποὺ παίζανε μὲ τὸ γατάκι, τάφησαν καὶ τρέχανες ἀπάνω του γελαστά. "Άλλο τοῦ τρχοῦσε τὸ σάκκο, ἄλλο τὰ χέρια τὰ μικρότερα τοῦ ἀγκαλιάζανε τὰ πόδια.

Τὰ χάιδεψε, ἔτοι δέ, μὲ τὸ χέρι του, μὰ δὲν μπόρεσε νὰ τοὺς πῆγε οὔτ' ἔναν καλὸ λόγο.

Λίες καὶ τὸ φρυμάκι τοῦχε σοαλισμένο τὸ στόμα. Τρέβησε ἵσα στὸ κρεβάτι τοὺς εἴτανες ξεπλω-

— "Ως τόσο τὶ τὴν ἔκαμαν τὴ Λενιώ; ρωτῶ δξαφνα.

"Εκείνη τὴν ὥρα, νά καὶ μπαίνει δ γερο-Βασίλης. "Ο γερο-Βασίλης είχε παρμένο ἀποκοπὴ τὸ χτῆμα μας στὴν ἀγαπημένη αὐτὴ τὴν ἔξοχη ποὺ περνῶ τῷρα τὰ γερατεία μου, καὶ ποὺ τὴ λένε Μεσοδούνι. Ἐρχότανε συχνὰ τὸ βράδυ, καὶ δειπνοῦσε μαζὶ μας. Πρόσχαρος γέρος, λίγα λόγια μὲ ἔνους, πολλὰ μὲ δικούς. Μποροῦσε νὰ ποδήξῃ σὲ πηγάδι γιὰ νὰ γλυτώσῃ σκυλι, μὰ εἴταν καλὸς καὶ νὰ ξατερώσῃ κλέρτη, ἀν τὸν ἔπιαντες στὰμπέλι. Κατοικοῦσε στὸ χτῆμα, στὸ ίδιο μέσα τὸ καλύβι ποὺ γράφουνται αὐτὲς οἱ φυλλάδες, χτισμένο σὲ χρόνους ποὺ δὲν τοὺς ἔφτανε μήτε κείνος. Καὶ τῷρα ποὺ εἴτανε χειμώνας, ἀνέβανε στὸ χωρί. "Ετρωγε, κουβέντιαζε, κ' ὑστερα πλάγιαζε. Καὶ τὸ πρωΐ, πρὶ νὰ φέγη, εἴτανε φευγάτος μὲ τὸ ζεμπίλι του.

"Εμπαιγε λοιπὸν δ Βασίλης ἔκείνη τὴ βραδιά, κι ἀπὸ τὸ συνηθισμένο του πὸ γελαζούμενος. Είταν καλὸς φαράς, καὶ θαρρέψαμε πῶς ἡμᾶς ἔφερνε μεγάλη ἀρματία σαργούς. Μὰ τὸ ζεμπίλι ἄλλο ἀπὸ μαῦρες ἔλιες δὲν είχε.

— Τὶ τρέχει, γέρο, καὶ μᾶς ἔρχεσαι ἀπόψε τόσο χρούμενος; ρωτάεις ἡ μάννα.

— Τηνε βρῆκα τὴ Λενιώ καὶ τὴν ἔφερα πίσω ἀρρώστη καὶ χλωμή, ἀδυνατισμένη, μὰ ἀπέραχτη καὶ τιμημένη σὰν τὴ δροσιά πάς στὸ φύλλο. "Ο Θεός της ἔστειλε τὴν ἀρρώστηα καὶ τηνε γλυτώσεις ἀπὸ τὰ καταραμένα τους νύχια. Δέκα μέρες βασανιέτανε στοῦ Καρά Μεχμέτη τὴν κούλα, ποὺ τηνε γύλαγαν κυριμένη ὕσπου νὰ γιάνη, μὰ πήγανε ἀπὸ τὸ κακὸ στὸ χερότερο. "Ετρεμε μερονυχτίς σὰ νὰ εἴτανε μαγεμένη. Μὰ ἔγω θαρρῶ πῶς είχε τὴν Παναγιὰ μέσα της καὶ τηνε βοηθοῦσε. Είπανε νὰ τὴν ἔκεντουνε, μὰ τὸ εἴχαν προσταγὴ ἀπὸ τὸν ἀφέντη τους νὰ μήν την ἀγγίξουν ύσπου νάρθη στὸ δικό του χαρέμι. Φωνάζουνε λοιπὸν τὸν ἀγιο τους τὸν Ντευτὲ νὰ τὴ διαβάσῃ καὶ νὰ τὴ γιατρέψῃ. Τὴ βλέπει δ Ντευτὲς καὶ λέει πῶς αὐτὴ γιατρεύδεις δὲν έχει, γιατὶ κρατάει Τιμίο Εύλο ἀπάνω της, ποὺ θὰ τὴ φυλάγη μισοζώτην ύσπου νὰ γυρίσῃ σπίτι της. Αὐτὸς δὲν τολμοῦσε νὰ τάγγιξῃ τὸ Τιμίο Εύλο, κ' εἶπε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μήν τάγγιξουνε, γιατὶ θὰ γίνουνε σκόνη ἔκει ποὺ στέκουν. Τὴν παίρνουνε λοιπὸν τὴ Λενιώ βράδυ βράδυ καὶ τὴ βγάζουν εξω, καὶ τὴν ἀφίνουνε ίσια ίσια κοντά στὸ ἀμπτέλι μας, στὴν ἀκρογιαλία. "Εγὼ τότες ἀκούγω κλάματα, καὶ πάω νὰ δῶ τὶ τρέ-

χει. Χώνουμαι ἀνάμεσ' ἀπὸ τὶς καλαμίες, σκύνω, καὶ τὶ νὰ δῶ! Τὴ Λενιώ τοῦ Καλαφάτη! Τὴν ἀνέβαστη ἀπὸ τὸν τοῦχο κρυφὰ κρυφά. Δὲν ηξερέψαμε τὸ τέτρεχ. Θάρρεψα πῶς τοὺς ἔξιγυε δ μικρή. Τὴν πῆρα στὸ καλύβι, καὶ ρωτῶντας τὴν ἔμαθ' αὐτὰ ποὺ σᾶς είπα. Μοῦ τάλεγε κλαίγυστας. Δὲν τὸ καλοπίστευα πῶς έβλεπα τὴ Λενιώ. Καὶ σὰ συλλογισμούν ἀπὸ τὶ Κόλαση γλύτωσε, ἀνέβανε μεγάλος κόμπος ἔδω στὸ λαϊκό μου καὶ μ' ἔπνιγε. "Ως τόσο σκοτειναστες, κ' είταν ὥρα νὰ τηνε φέρω καὶ στὸ χωρί. Τράβηξα ἀγάλι' ἀγάλια, μὲ τὴ Λενιώ στὸν ώμο, δώδεκα χρονῶ μαραμένο λουλούδι. "Ακόμα ἔτρεμε, μὰ δχι πολύ. Της είχα δώσει καὶ μιάν ἀλισφακία στὸ καλύβι. Νά! ἀκούτε; ἀνοίξτε τὸ παράθυρο ν' ἀκούστε.

Κι ἀνοίξε ἡ μακαρίτισσα τὸ παράθυρο, καὶ τρέξαιε ἡ Ἀννούλα καὶ γὼ κατόπι της, κι δ γερο-Βασίλης μαζὶ μας, καὶ σκύψαμε, κι ἀκούστημε στὸ βαθὺ τὸ σκοτάδι φωνές, τσιριχτά, κλάματα, γέλοια, κάθε λογῆς ταδατούρι: κατὰ τὸ σπίτι τοῦ Καλαφάτη. Κλείσαμε τὸ παράθυρο καὶ καθίσαμε πάλι μέσα. "Η μάννα μου είταν κατάχλωμη. "Η Ἀννούλα ἀναρρουφοῦσε. "Ο γέρος μὲ πήρε στὰ γόνατά του καὶ μοῦ δρυχίσεις ζλλα λόγια. Κάτι πρέπει νὰ κατάλαβε ἀπὸ τὴ θωριά μου δ γέρος. Στρεφογύριζε ὁ νοῦς μου, θαρροῦσα πῶς σηκώθηκαν οἱ πεθαμμένοι, καὶ πέθαναν οἱ ζωντανοί. Οι φωνὲς ἔκεινες ἀπὸ μαχριά, μὲς στὸ σκοτάδι της νύχτας, υστερούσε δημητρηστή τὸ κόφανε σὰ γάλα στὸ αἴμα μου. Τίποτις ἄλλο δὲ θυμοῦμα τῆς βραδιάς ἔκεινης παρὰ πῶς μὲ σήκωσαν καὶ μὲ βάλανε στὸ κρεβῆτι.

(*Ακολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΓΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ
ΑΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ
Καλλιτεχνικὴ ἔκδοση τοῦ «Σεράπιου» τῆς Αλεξανδρείας, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ συγραφέα.
Πουλιέται στὰ γραφεῖα τοῦ «Σεράπιου» (Revue «Serapion». Alexandrie — Egypte) φρ. 5. Γιὰ τοὺς συντρομητάδες τοῦ «Σεράπιου» καὶ τοῦ «Νομια» φρ. 3.

μαστρο Μαθιός. Δὲν ἀναστέναξε. Μόν' δπλωσε τὸ χέρι του στὸ τραπέζι, πῆρε τὸ μπρίκι καὶ βγῆκε. "Η πόρτα ἔμειν' ἀνοιχτὴ καὶ τὴ γυναίκα του τὸν ἀκλουθοῦσε μὲ τὰ μισοσθημένα μάτια της ὡς τὸ δρόμο.

Λίγο παρακάτω εἴτανε ἔνα γαλατάδικο μπῆκε μέσα καὶ γύρεψε νὰ τοῦ δώσουν δεκαπέντε λεφτῶν γάλα. Μὲ δ γαλατάς κοντοστέθηκε καὶ τὸν κόταζε.

— "Διῆτε λοιπὸν καὶ βιάζουμε, τοῦ λέει δ μαστρο Μαθιός.

Ο γαλατάς τὸν ξανάειδε, σὰ νὰ μήν πλευτεῖς σ' δ, τι τοῦλεγε. "Ἐπειτα πῆρε τὸ μπρίκι, ἔβαλε ὡς τὴ μέση γάλα καὶ τοῦ τόδωσε.

— Βρέ που καταντήσαμε! — γυρίζει καὶ λέει δ γαλατάς σ' ένα φίλο του, πούτυχε νάναι μέσα στὸ γαλατάδικο. — Μέγχ Σάββατο καὶ τρῶνε γάλα.

Ο μαστρο Μαθιός δὲν ἔκουσε τὰ λόγια αὐτά, γιατ' είχε βγῆ ἀπὸ τὸ μαγχῖ καὶ τρχοῦσε στὸν ἀντικρυνό φούρνο. Πῆρε κι ἀπὸ κετ δεκαπέντε λεφτῶν ψωμὶ καὶ ξαναγύρισε σπίτι του.